

ÖZET

Tarihte Yolculuk

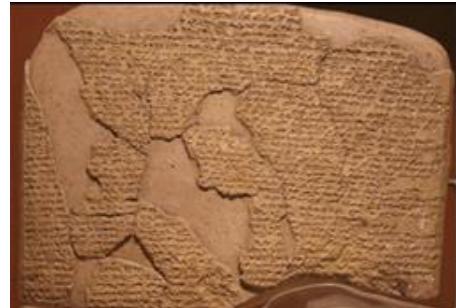
Anadolu ve **Mezopotamya**, çok eski çağlardan beri birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış önemli yerleşim yerlerindendir. Doğu ve batı arasındaki **ticaret yolları** üzerinde **bulunmaları**, insan yaşamı için **uygun iklimlere sahip olmaları** ve **topraklarının verimliliği**; bu bölgelerin tarih boyunca göç almاسında ve birçok kültürün yurdu olmasında etkili olmuştur.

Anadolu'da **Hititler**, **Frigler**, **Lidyalılar**, **Urartular** ve **İyonlar** gibi birçok uygarlık yaşamıştır. Mezopotamya'da ise **Sümerler**, **Babiller** ve **Asurlular** gibi tarihin önemli devletleri kurulmuştur.

Anadolu'da Yaşamış Uygarlıklar

Hititler;

MÖ 2000'li yıllarda **Anadolu'daki ilk devletini kuran Hititlerin başkenti Hattuşaş'tır**. Hitit yönetiminde kral ve kraliçenin dışında sorunların görüşüldüğü **Pankuş** adı verilen bir meclis vardır. Asurlulardan çivi yazısını alan Hititler, çivi yazısının yanında kendi icat ettikleri hiyeroglif yazısını da kullanmışlardır. Hititlerden kalan en önemli yazılı kaynaklar, krallar tarafından tanrıya hesap vermek için yazılan ve **anal** adı verilen yıllıklardır. Ayrıca tarihte bilinen ilk yazılı antlaşma olan **Kadeş Antlaşması**, Mısırlılar ve Hititler arasında yapılmıştır. Hititler, çok tanrılı bir dinsel sistemi benimsemişler ve kendi tanrılarının yanı sıra çevre kültürlerin tanrılarına da inanmışlardır.

Kadeş anlaşmasının yazılı olduğu tablet.

Frigler;

Kral Midas'ın Ankara Polatlı'daki mezarı.

İç Batı Anadolu'ya, Hititlerin yıkılmasının ardından Balkanlardan gelerek yerleşen Frigler, başkenti **Gordion** olan **Frigya Devleti**'ni kurmuşlardır. Friglerin ilk kralı, başkentlerine adını veren **Gordios**'tur. Frigler, yaşamı ve ölümü hakkında birçok mitolojik efsane yazılan **Kral Midas** döneminde en güçlü dönemlerini yaşamıştır. Ekonomileri tarım ve

ÖZET

hayvancılığa dayanan Frigler, tarımı korumak için özel kanunlar çıkarmışlardır. Dinleri çok tanrılı olan Frigler'in ana tanrıçası, bereket tanrıçası olarak bilinen **Kibele**'dir.

İyonyalılar;

Eski Yunan kavimlerinden biri olan **Akalar**, MÖ 12. yüzyılda Yunanistan'dan Batı Anadolu'ya göç etmişler ve **İyon şehir devletlerini** kurmuşlardır. **İyonya** olarak bilinen bu bölgede kurulan şehir devletlerinin aralarında siyasi bir birlik bulunmamaktadır. Akalar, kurdukları şehir devletlerinin yanı sıra Akdeniz ve Karadeniz kıyılarında, tarihte bir ilk olan **deniz ticaret kolonilerini** kurmuşlardır. Birçok bilimin temelinin atıldığı İyonya'da **Thales**, **Pisagor**, **Diyojen** ve **Hipokrat** gibi ünlü isimler yaşamıştır.

İyonyalılar tarafından İzmir'de inşa edilen Efes antik tiyatrosu.

Lidyalılar;

MÖ 1200'lerde Gediz ve Küçük Menderes vadileri arasındaki bölgeye yerleşen Lidyalılar, Kral Giges Dönemi'nde devletlerini kurmuşlardır. Lidya Devleti'nin başkenti, Manisa'nın Salihli ilçesi yakınılarında bulunan **Sardes** antik şehridir. Ticaret alanında gelişmiş olan

Lidyalılar dönemine ait altın para örneği.

Lidyalılar, kara ticarete büyük önem vermişler, başkentleri Sardes'ten başlayarak Mezopotamya'ya kadar uzanan **Kral Yolu**'nu yapmışlardır. **Parayı icat ederek** uygurlık tarihine çok önemli bir katkıda bulunmuş olan Lidyalılar, ayrıca **paraya dayalı ekonomiye** geçerek bir başka ilki de gerçekleştirmiştirlerdir.

Urartular;

MÖ 13. yüzyıl ile 9. yüzyıl arasında Anadolu'da yaşamış olan **Urartuların** başkenti **Tuşpa** yani bugünkü adıyla **Van**'dır. Urartu Devleti en güçlü döneminde; günümüzdeki Doğu Anadolu, Kuzeybatı İran, Irak'ın küçük bir bölümüyle kuzeyde Aras Vadisi'ne egemendi.

Urartular döneminde yapılan Van (Tuşpa) kalesi.

ÖZET

Yaşadıkları bölgede iklim koşullarının tarıma elverişli olmaması ve topraklarının yer altı madenleri bakımından zengin olması nedeniyle Urartular, metal işçiliğinde oldukça gelişmişlerdi. Diğer Anadolu uygarlıklar gibi Urartular da çok tanrılı bir dine inanmışlardır.

Mezopotamya'da Yaşamış Uygarlıklar

Sümerler;

Irak'ta yer alan bir ziggurat.

Sümerler, MÖ 4000 - MÖ 2000 yılları arasında

Mezopotamya'da kurulan ilk devlettir. Bu nedenle Sümerler, Mezopotamya'da kurulan uygarlıkların temelini atmıştır. Mezopotamya'da **yazı ve astronomi** ilk kez Sümerler döneminde ortaya çıkmıştır. Sümerlerde halk, Mezopotamya'da yaşamın sonucu olarak geçimini tarım ve hayvancılık yaparak sağlamıştır. Şehir devletleri olarak yönetilen Sümerlerde her şehirde **ziggurat** adı verilen basamaklı piramide benzeyen yapılar inşa edilmiştir. Bu yapılara Mezopotamya'nın çeşitli bölgelerinde rastlanabilmektedir.

Asurlular;

Asurlulara ait çivi yazıları.

MÖ 2000'li yıllarda kurulan **Asur Devleti'nin başkenti**

Ninova'dır. Kuruldukları dönemde yaşadıkları coğrafyanın tarıma elverişli olmaması nedeniyle ticaret ve hayvancılıkla uğraşan Asurlular; Anadolu'da Kültepe, Alişar ve Boğazköy'de **ticaret kolonileri** kurmuşlardır. Bu koloniler aracılığıyla Asurlular, yazıyı Anadolu'ya taşımışlardır.

Tarihte bilinen **ilk kütüphaneyi** günümüzdeki Musul kentinin hemen yanında bulunan başkentleri Ninova'da kuran Asurlular, heykeltıraşlık alanında da gelişmişlerdir. Ülkemizde Nemrut Dağı'nda bulunan aslan heykelleri, Asur krallarının savaş ve av sahnelerini tasvir etmektedir.

ÖZET

Babiller;

Mezopotamya'da kurulan ilk **Babil Devleti**'nin kralı Hammurabi; ceza, mülkiyet ve ticaret alanlarında döneminin en gelişmiş kanunlarını yapmıştır. Bu kanunlar, **Hammurabi Kanunları** olarak tarihe geçmiştir. Başlıca geçim kaynakları tarım ve ticaret olan Babiller, tıp ve astronomi alanında da ilerlemişlerdir. Mimari açıdan Mezopotamya'nın en gelişmiş uygarlığı olan Babiller, **asma bahçeleriyle** ün yapmıştır.

Babil'in Asma Bahçeleri'ni temsil eden bir resim.